

Fent oví ecològic al Moianès

L'experiència de La Ginebreda

TEXT I IMATGES: DIRK MADRILES.

A la comarca del Moianès, en Dirk Madriles ha aconseguit tirar endavant un projecte de producció ecològica d'oví aprofitant el bosc de la finca, organitzant una òptima rotació de cereals i lleguminoses i amb una gestió acurada dels parts repartits al llarg de l'any. Ara fa dos anys, el llop els va matar força ovelles i es van veure obligats a introduir un nou protagonista en la gestió del ramat: un gos muntanya dels Pirineus. En Dirk ens explica la seva experiència, com se n'han sortit i les seves projeccions de futur.

Som una explotació familiar dedicada a la cria de xai ecològic amb un ramat de 250 ovelles de raça Ripollesa. Després de cercar durant molts anys ens vàrem poder instal·lar el 2008 a la finca La Ginebreda de Castellterçol que es compon de 28 hectàrees de conreu i 75 de bosc de pi roig amb roure i alzinar. Ens trobem a quasi 700 metres d'altitud, amb un clima mediterrani d'hiverns llargs, estius frescos i pluviometria irregular (600 mm/any). Vivim a la mateixa masia La Ginebreda i som la Mireia, l'Olau, el Tell i jo, que em dedico plenament a l'explotació ramadera i agrícola.

Els inicis varen ser difícils. Començar de zero un empresa agrària suposa un gran esforç d'inversió, la implicació personal de tota la família i un esgotament físic importants. Les ovelles no et coneixen, moltes feines les fas per primer cop i la falta d'experiència et fa dubtar de quin és el millor camí a escollir. No obstant això, amb la ajuda dels nostres amics i una bona planificació vàrem poder realitzar els objectius del nostre pla d'empresa inicial: fer una producció tradicional lligada a la terra, obtenir un producte de qualitat i apropar-nos al màxim al consumidor. La tria va ser senzilla:

01. La finca compta amb 28 hectàrees de conreu i 75 de bosc de pi roig amb roure i alzinar.

1) Ovella de producció de carn que, com a animal remugant, està totalment adaptat a la pastura de bosc i camps de les nostres contrades; s'adequa molt bé a un sistema extensiu amb un baix nivell d'inversió inicial; se n'obté carn de xai com a producte de qualitat i de fàcil comercialització.

2) Producció ecològica: l'explotació anterior de La Ginebreda es basava en el monocultiu de cereal adobat massivament amb purins. La finca presentava evidents signes d'erosió hídrica i pèrdua de fertilitat del sòl i de biodiversitat, amb presència de poques espècies de flora i fauna. La finca La Ginebreda és un bon exemple de transformació total del model productiu cap a l'agricultura ecològica que va interessar al propietari

Tots els conreus de la rotació tenen doble aptitud de sega per a farratge i/o pastura a dent

i ens va permetre posar en pràctica el sistema alternatiu que ens havíem proposat.

3) Aprofitament del bosc: a l'inici el bosc es trobava en un estat de total abandó sense que se n'aprofités res. Ara, després d'haver introduït el ramat i les rotacions adients, estem afavorint el control del sotabosc, reduint el risc d'incendi i abaratint l'alimentació de les ovelles.

4) Comercialització directa, producció de qualitat: teníem clar que no volíem seguir els canals tradicionals de comercialització, en els quals en general s'obvia l'origen del producte, es desconeix la història del pagès i es valora el preu, a la baixa, per sobre de la qualitat. Ens calia oferir un producte bo, certificat i a l'abast de tothom. Els nostres clients són la carnisseria Cal Maties i el restaurant Magadins Vell de Moia, famílies, particulars i cooperatives de consumidors del Vallès Oriental, el Vallès Occidental, Osona i el Bages. Comercialitzem el nostre producte amb el nom d'Ecoxai, tot tallat al gust del consumidor i a punt per cuinar.

ELS CONREUS

Tota la producció agrícola de la finca es destina a l'alimentació del ramat i els xais. La principal

01

rotació de conreus és:

- civada/trepadella (50 + 100 kg/ha)¹
- trepadella (segon i tercer any)
- triticle/pèsol (120 + 120 kg/ha)
- espelta/veça villosa (100 + 20 kg/ha).

Tots els conreus de la rotació tenen doble aptitud de sega per a farratge i/o pastura a dent; els cereals amb lleguminosa es destinen opcionalment per a gra. Segons la bonança de cada any es sembren intercalats en la rotació altres conreus com els naps per a pastura a dent a l'hivern, el mill per a pastura a l'estiu, o el gira-sol per a la collita de gra. Estem fent proves amb trèvol blanc, alfals, blat de moro i cereals de cycle curt. Les produccions anuals mitjanes de farratge van de quatre a sis tones per hectàrea. Mentre que el rendiment del gra es situa entre les dues i tres tones/hectàrea.

L'aportació de matèria orgànica i adob als camps respon al següent maneig: la trepadella com a precedent al cereal en la rotació aporta nitrogen i estructura al sòl; la lleguminosa que acompanya el cereal en el mateix conreu afegeix nitrogen i millora la ració; ocasionalment la palla del cereal collit per a gra es pica i s'incorpora com a font de matèria orgànica per a la seva mineralització, actua també com a regulador de la humitat i redueix l'escolament superficial en camps sense coberta vegetal; en zones tancades on els animals romanen dia i nit les ovelles hi defequen aportant el fem directament; i finalment l'aplicació de fem compostat sobre aproximadament sis hectàrees/any a raó de 120 quilos nitrogen/hectàrea. Tenim cura amb la pastura en temps moll per tal de no compactar els conreus establerts i no comprometre la seva productivitat.

El control de males herbes es realitza principalment amb la pròpia sega dels camps destinats a farratge. La pastura a dent pot ser un bon recurs de control de males herbes si les ovelles mengen les plantes no desitjades abans de la seva floració (cugula, rosella, card marià, bossa de pastor, blets, calcides i altres). En canvi, la ovella

Comercialització: el xai a taula

L'Ecoxai de La Ginebreda el servim a gust del consumidor: un quart de xai variat, mig xai o xai sencer, amb l'espàtlla pel forn, o la cuixa desossada i lligada, o tot per fer a la brasa, amb cervellet, fetge i ronyó. Es pot trobar també en botigues especialitzades en paquets envasats al buit de 1.200 grams. Mig xai pesa entre sis i set quilos i en mengen fins a 15 persones en una costellada de cap de setmana. El preu de venda directa es troba entre 12 i 15 euros/quilo posat a casa.

Des de La Ginebreda oferim als visitants del Moianès la possibilitat de tastar l'ECOXAI al restaurant Magadins Vell, comprar el xai i altres productes a Cal Maties, i acabar el recorregut visitant les ovelles i els xais a casa nostra, tot gaudint d'un dia sencer de paisatge, història i turisme gastronòmic.

pot ser el principal vector de grana que no digereix procedent de plantes amb llavors o pinsos/gra brut. No cal dir que en tot el cycle productiu de les plantes no intervenen cap mena de productes de síntesi química ni verins.

LA MAQUINÀRIA

Disposem d'un tractor de doble tracció de 90 CV, un remolc, una estripadora, un corró, un embut per a sembrar, una grada de discos per incorporar restes, un rascler per desterrassar, unes burses, una dalladora i un rampill. També tenim un tractoret simple de 65 CV amb pala per escurar. Apliquem el mínim conreu, provoquem falses sembres i treballem amb la lluna sempre que podem. A causa de la presència de conreus plurianuals a la rotació, la quantitat de terra que cal remenar i sembrar cada any es redueix pràcticament al 40 % de la superfície de la finca.

LES OVELLES: ALIMENTACIÓ, ESTABULACIONS I RENDIMENTS

La ovella de raça Ripollesa és un animal de productivitat i dimensions mitjanes, aptitud càrnia, caràcter maternal, estacional i de gran rusticitat. Són atributs que hem tingut en compte a l'hora

02. Des de l'atac del llop, les ovelles ja no romanen totes les hores al bosc i en llibertat.

03. A La Ginebreda treballen amb ovella Ripollesa.

de establir el nostre sistema de maneig, el qual es basa en els següents punts.

A) Com els ramats tradicionals, les ovelles de La Ginebreda pasturen cada dia de l'any. Segons l'època, la climatologia i la disponibilitat de farratge als camps, les engegarem de bon matí als tancats del bosc, estona en què aprofiten les fulles d'esbarzer, d'alzina, els glans, el romaní, el roure, l'heura, la farigola, el garric, el fonoll, la jonça, l'avellaner, el sanguinyol, el ginebró, els arços, i moltes altres espècies d'herbes. D'aquesta manera aconseguim una bona gestió del sotabosc, incorporant el bosc al cicle de producció i promovent lentament una millora dels boscos de La Ginebreda.

A la tarda recollim les ovelles i les portem als camps on s'acaben d'atipar amb les espècies de conreu que hi plantem. Al vespre triem les ovelles de xai, que romanen al corral, i portem les ovelles que no tenen xai un altre cop al bosc o als camps per a femar.

Al corral, a les ovelles a punt per parir o en lactació els oferim, addicionalment a la pastura, fenc i gra (200-300 grams/ovella/dia) de la nostra collita. Els xais tenen fenc i pinso sempre a disposició. El pinso certificat es compon de granulat ecològic per l'engreix de xais en el qual mesclen un 25 % d'espelta i veces. El consum de pinso és aproximadament de 22 quilos per xai durant tot el seu creixement.

Es tracta, doncs, d'un sistema extensiu, en el qual la major part de l'alimentació es basa en aquella que l'ovella escull per ella mateixa, de manera natural, pasturant al camp o al bosc. Les bales de fenc i el gra collit a l'explotació, que és la part de l'alimentació que s'obté amb mitjans mecànics i despesa energètica (gasoil, maquinària, etc.) es reserva per a les èpoques d'escassetat (l'hivern) i per aquells animals que tenen una major demanda nutricional, és a dir, ovelles en avançat estat de gestació i lactants.

B) La gran rusticitat de les nostres ovelles també determina el seu caràcter estacional. De manera natural, l'ovella Ripollesa és receptiva als mascles a partir de Sant Joan, quan disminueixen les hores de llum de dia. D'aquesta manera, i tenint en compte una gestació de cinc mesos, els parts s'agrupen tot sovint entre l'octubre i el febrer. Per tal de poder oferir xais tot l'any i evitar una excessiva concentració de parts en el temps fred, apliquem dues tècniques naturals en el maneig

reproductiu de les ovelles: l'efecte mascle i l'alimentació proovulatòria (el flushing). Consisteix en separar els mascles del ramat durant determinades èpoques de l'any i introduir-los a intervals de temps en el ramat, complementant l'alimentació de les ovelles amb gra. Amb aquesta planificació les ovelles entren en zel també en èpoques de poca activitat sexual, de tal manera que sense hormones ni medicaments, afavorim la presència de parts durant tot l'any.

C) Les ovelles Ripolleses són maternals, en el sentit que tenen un marcat instint per atendre el xai durant el part, afavorir l'alletament i, fins i tot, protegir-se dels predadors. Durant l'hivern rigorós fem parir les ovelles al corral, però la resta de l'any promovem els parts en llibertat. El nostre ramat presenta un 20 % de bessonades. Una quarta part de les ovelles torna a parir al cap de vuit mesos, la resta pareix un cop a l'any. D'aquesta manera assolim una productivitat de prop de 300 parts anuals que, un cop descomptats els xais femella que guardem com a futurs reproductors i les baixes per avortament o malaltia, representen 250 xais per a ser comercialitzats.

Els xais nascuts a La Ginebreda creixen de manera natural a base de la llet materna, fenc i pinso ecològic. Si és el cas, es desmamen poques setmanes abans del sacrifici, no abans dels dos mesos i mig d'edat o els 22 quilos de pes. El seu pes òptim en viu, de 27,5 a 30 quilos, l'assoleixen entre els tres mesos i mig i els quatre i mig. Les canals de xai pesen entre 12 i 14 quilos, presenten un coloració rosada i un nivell d'engreixament adequat. El gust es molt saborós, tendre, ple de matisos i sorprèn al primer tast. Tenim molta cura en el transport dels xais a l'escorxador i amb la maduració de la canal abans no sigui elaborada per comercialitzar.

D) El benestar animal i el maneig extensiu de la nostra explotació són els factors que determinen la qualitat de la carn que oferim. Només ovelles amb bona salut i xais criats amb cura poden donar una producció d'alta qualitat, lliure d'hormones i medicaments. A La Ginebreda, no realitzem cap tractament preventiu amb medicaments. Només es tracten amb antibiòtic aquells animals amb malalties greus o infeccions agudes amb risc de mort. Aquests tractaments són degudament registrats, autoritzats i controlats pel Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE) i pel Departament d'Agricultura de manera periòdica.

**CELLER COOPERATIU
DE SALELLES, S.C.C.L.**

Secció ecològica

Pinsos compostos per a tot tipus d'animals, fitosanitaris, adobs i netejadora de cereals per a la ramaderia i l'agricultura en producció ecològica.

Ctra. Igualada, s/n. Manresa.
Tel. i fax: 93 872 05 72
coopsalelles@coopsalelles.com
www.coopsalelles.com

**INCERTESES, REPTES I FUTUR:
QUE VE EL LLOP!**

El novembre de 2010 i el febrer de 2011 vàrem patir l'atac d'un llop provinent del Cadí-Moixeró que va provocar fins a 12 baixes en les ovelles que pasturaven en llibertat al bosc. Els llops no estan establerts a Catalunya, però hi ha un nombre reduït de mascles itinerants entre el Pirineu francès i català, que sense haver-se introduït, es troben bé a les muntanyes del nostre país. És el resultat positiu de l'existència de corredors biològics i polítiques ambientals de protecció de la fauna i la flora.

No obstant això, aquesta fita del conservacionisme ambiental ha topat amb el model agroecològic de gestió del territori a La Ginebreda, amb què havíem assolit un equilibri interessant entre el bosc, els camps i els animals. A part de les baixes d'animals, la gestió inicial del ramat s'ha vist modificada en el següent sentit: les ovelles ja no romanen totes les hores que poden al bosc i en llibertat, l'evolució del bosc com a recurs i el control del sotabosc avancen més lentament, l'alimentació del ramat s'ha encarat i l'any 2011 les ovelles varen fer una davallada important en el nombre de parts i xais nascuts a causa de l'estrès per causa dels atacs.

Com a mesura de protecció davant del llop, la Generalitat ha posat a la nostra disposició un gos de la raça muntanya dels Pirineus dins el Programa d'Introducció de Gossos de Protecció de Ramats (GPR) per a la protecció davant gossos o llops. En el nostre cas vàrem introduir la Dana

a l'edat de set setmanes per criar-se entre els xais i les ovelles, sense contacte amb persones. El gos GPR creix dins el ramat, se'l fa seu, aprèn a protegir les ovelles de qualsevol amenaça i es torna un aliat indispensable per als animals i el pastor.

A dia d'avui, a l'edat de 20 mesos, la Dana comença a treballar bé, tot i que les entremaliadures d'un cadell de 40 quilos enmig de 250 ovelles escarmentades pel llop ens han suposat més d'un mal de cap en aquest temps. Ara respecta bé els tancats, s'estima les ovelles, protegeix els xais nascuts en llibertat i treballa tota la nit per foragitar guineus, senglars, gats, gossos i, ves a saber, potser també el llop. Creiem que en el proper any, podrem tornar al maneig inicial deixant córrer les ovelles sense riscos pel bosc i els camps de La Ginebreda. Tornar a la normalitat és el nostre repte immediat.

Pel que fa al futur, els nostres objectius tenen diferents vessants. Volem madurar en el nostre projecte de família i d'empresa. Per això ens cal millorar l'estat de conservació de la masia on vivim, La Ginebreda, que necessita una intervenció important per poder-la gaudir també d'aquí uns anys. Per altra banda, la gran demanda del nostre xai per part de famílies i clients ens permet plantejar una ampliació del ramat amb el doble objectiu de donar a conèixer encara més el nostre xai i el nostre model, i així poder incorporar una persona assalariada a la nostra explotació que faciliti el treball, la conciliació familiar o la substitució per malaltia. ■

LA TERRA

Nom i cognoms ..... N.I.F. ....
 Adreça .....
 Població ..... D.P. ....
 Comarca ..... Tel. .... Fax .....

Subscripció: 30 euros/any

**15% de descompte per
als lectors d'Agroultura**
 ✉ 25,5 euros/any

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms titular compte .....
 Sr. Director de: ..... Agència .....
 Població .....

Els agrairé que amb càrrec al meu compte / llibreta núm.

atenguin els rebuts que els presentarà ED. LA TERRA, S.L.
 per al pagament de la meua subscripció

Signatura titular compte:

Data:

EDICIONS LA TERRA, S.L. · FRANCESC CAMBÓ, 14 6è · 08003 BARCELONA · TEL. 93 268 71 28 - 93 268 09 00 · FAX 93 268 48 93 · e-mail: ed.latterra@agronet.org

PRODUCTES D'AGRICULTURA ECOLÒGICA
la grana
 Ctra. Manresa-Abrera Km.21
 08295 St. Vicenç de Castellet (BCN)
 Tel. 938 331 300 | www.la-grana.com

FARINES I MIDONS · LLEGUMS
ARROSSOS · CEREALS EN GRA · LLEVATS
FLOCS, MUSLI I DERIVATS DE CEREALS
FRUITS SECS, SUCRES I EDULCORANTS
PROTEÏNES VEGETALS · SOIA I DERIVATS
PASTES ALIMENTÀRIES · SÈMOLES
BEGUDES VEGETALS I SUCS I ALTRES

HORARI BOTIGA: DE DILLUNS A DIVENDRES DE 16:00 A 20:00 H